

KONTROLLIARUANNE

nr OSI-2-2/06/31
23.05.2006

Riigikontrolli arvamus Riigikohtu 2005. aasta majandusaasta aruande ja tehingute seaduslikkuse kohta

Tallinn
2006

Sisukord

SISSEJUHATUS	3
Hinnangu andmise lähtekohad.....	3
Ülevaade auditeeritud asutusest.....	4
1. HINNANG RIIGIKOHTU 2005. AASTA MAJANDUSAASTA ARUANDE JA TEHINGUTE SEADUSLIKKUSE KOHTA.....	5
1.1. Riigikontrolli hinnang 2005. a. majandusaasta aruande kohta	5
1.2. Tähelepanekud raamatupidamisarvestuse kohta	5
1.3. Hinnang Riigikohtu 2005. aasta majandustehingute seaduslikkuse kohta.....	6
1.4. Ettepanek	6
2. FINANTSJUHTIMINE	7
2.1. Tähelepanek kohtuotsusega välja mõistetud kohtukulude arvestuse kohta.....	7
2.2. Ettepanek	7
3. EELMISE AASTA AUDITI TÄHELEPANEKUTE JÄRELKONTROLL.....	8
LISA	9
RIIGIKOHTU HALDUSKOLLEEGIUMI ESIMEHE RIIGIKOHTU ESIMEHE ÜLESANNETES VASTUS.....	10

Sissejuhatus

Riigikohtu esimehele on esitatud ka märgukiri auditi käigus tehtud tähelepanekute kohta, mis kontrolliaruandes ei kajastu, kuna nende tähelepanekute mõju ei ole aastaaruande õigsuse ja tehingute seaduslikkuse seisukohast oluline. Kontrolliaruandes on välja toodud olulisemad puudused, mis on kordunud või mis võivad viia oluliste vigade tekkimiseni raamatupidamise aastaaruandes või tehingute seaduslikkuses.

Hinnangu andmise lähtekohad

Riigikontrollil on riigieelarve seaduse järgi kohustus anda hinnang põhiseaduslike institutsioonide majandusaasta aruande õigsuse ja tehingute seaduslikkuse kohta.¹ Selle kohustuse täitmiseks auditeerib Riigikontroll asutusi ja isikuid.²

Riigikontroll kontrollis Riigikohtu 31.12.2005. a lõppenud majandusaasta aruannet, mille koostamise kohustus tuleneb raamatupidamise seadusest ning rahandusministri 11.12.2003. a määrusest nr 105 "Riigi raamatupidamise üldeeskiri".

Auditi eesmärgiks on anda hinnang Riigikohtu 2005. aasta majandusaasta aruande ning tehingute seaduslikkuse kohta. Riigikohtu 2005. a majandusaasta aruandele hinnangu andmise käigus hindas Riigikontroll raamatupidamise aastaaruande vastavust raamatupidamise heale tavale, raamatupidamise seadusele ning rahandusministri vastavasisulistele määrustele.

Hinnangu andmisel tugines Riigikontroll järgmistele kriteeriumidele:

- varad ja kohustused eksisteerivad antud kuupäeval;
- varad ja kohustused kuuluvad antud kuupäeval Riigikohtule;
- tehingud või sündmused toimusid antud perioodi jooksul;
- puuduvad kajastamata varad, kohustused, tehingud, sündmused või avalikustamata näitajad;
- varad ja kohustused on kajastatud õiges bilansilises väärtuses;
- tehingud või sündmused on kajastatud korrektsetes summades ja tulud või kulud on kantud õigesse perioodi;
- näitajad on avalikustatud, klassifitseeritud ja kirjeldatud kooskõlas raamatupidamise hea tavaga;
- tegevusaruandes toodud numbriline info, mis tuleneb raamatupidamise aastaaruandest, on kajastatud korrektsetes summades;
- tehingud või sündmused on olulises osas kooskõlas tähtsamate asjakohaste regulatsioonidega.

Hinnangu andmisel aruandeaasta majandustehingute seaduslikkusele lähtus Riigikontroll auditeeritu suhtes kehtivatest olulisemates seadustes sätestatud nõuetest. Riigikohtu seisukohalt olulisemad õigusaktid, millele olulises osas vastavust kontrolliti, on kirjas kontrolliaruande lisas.

¹ Riigieelarve seadus, § 47 lg 2

² Riigikontrolli seadus, § 7

Riigikontroll sooritas auditi kooskõlas INTOSAI³ auditistandarditega. Need standardid nõuavad, et audit kavandatakse ja sooritatakse viisil, mis võimaldab piisava kindlustundega otsustada, et finantsaruanded ei sisalda olulisi vigu ega ebatäpsusi. Auditi käigus kontrollisid audiitorid väljavõtteliselt tõendusmaterjale, millel põhinevad raamatupidamise aastaaruandes esitatud näitajad. Audit hõlmas ka aruannete koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtete ja juhtkonna raamatupidamislike hinnangute analüüsi. Riigikontroll leiab, et audit annab piisava aluse arvamuse avaldamiseks asutuse raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta.

Audititeavet kogudes intervjueriti raamatupidajaid, osakondade juhatajaid ning spetsialiste; tutvuti asutusesiseste kordadega, olulisemate teemat puudutavate lepingutega auditeeritud perioodil, raamatupidamise andmetega ning algdokumentidega.

Auditi meeskonda kuulusid auditijuht Krista Una ning audiitorid Gerli Eisberg ja Kristi Kährin.

Ülevaade auditeeritud asutusest

Riigikohus on kassatsioonikohus, mis täidab ka põhiseaduslikkuse järelevalve kohtu ülesandeid. Riigikohtu pädevuses on kassatsiooni korras kohtulahendite läbivaatamine; kohtuvigade parandamine; teistmisavalduste läbivaatamine; põhiseaduslikkuse järelevalve kohtu ülesannete täitmine.

Riigikohtu tegevust juhib Riigikohtu esimees, kes on ka üldkogu eesistuja ja põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi esimees. Riigikohtu kõrgeim organ on Riigikohtu üldkogu.

Riigikohtu haldusasju korraldab Riigikohtu direktor. Riigikohtul on iseseisev eelarve ja ta on oma tegevuses sõltumatu.

Aruannete koostamise ning neis sisalduva info õigsuse eest vastutas auditeeritud perioodil Riigikohtu esimees Märt Rask. Riigikohtu raamatupidamist korraldas vahetult pearaamatupidaja Anne Mala. Riigikohtu 2005. a majandusaasta aruande õigsust on oma allkirjaga kinnitanud Riigikohtu esimees Märt Rask.

Riigikohtu 2005. aasta eelarve kassakulud olid 40,4 miljonit krooni, mis on võrreldes 2004. aastaga suurenenud 10%.

31.12.2005. a seisuga oli Riigikohtu bilansimaht 33,2 miljonit krooni. Võrreldes 2004. aastaga suurenes bilansimaht 60%. Bilansimaht kasvas peamiselt põhivara suurenemise arvel, mis omakorda oli tingitud põhivara ümberhindlusest. Bilansis moodustab varadest 80% põhivara.

Keskmine töötajate arv Riigikohtus 2005. aastal oli 65 töötajat.

³ *International Organisation of Supreme Audit Institutions* – Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon, mis tegutseb ÜRO egiidi all.

1. Hinnang Riigikohtu 2005. aasta majandusaasta aruande ja tehingute seaduslikkuse kohta

1.1. Riigikontrolli hinnang 2005. a. majandusaasta aruande kohta

Riigikontrolli hinnangul kajastab Riigikohtu majandusaasta aruanne 31.12.2005. a seisuga, mis näitab Riigikohtu 2005. aasta kassakuludeks 40 413 186 krooni ja tulemiks enne arveldusi riigieelarvega –36 250 067 krooni ning bilansimahuks 31.12.2005. a seisuga 31 774 139 krooni, olulises osas õigesti asutuse finantsseisundit 31.12.2005. a seisuga ning lõppenud aruandeperioodi kassakulusid ning majandustulemust.

1.2. Tähelepanekud raamatupidamisarvestuse kohta

Järgnevalt on toodud ära raamatupidamisarvestust puudutavad tähelepanekud, mis summade ebaolulisuse tõttu ei mõjutanud Riigikontrolli hinnangut majandusaasta aruande õigsuse kohta.

1.2.1. Rahavoogude aruanne

Auditi tulemusena selgus, et Riigikohtu puhas rahavoog summas –186 899 krooni on õige, kuid rahavoo aruande kirjel “Materiaalse põhivara soetus” on kajastatud vale summa: rahavoo aruandes on see 5910 krooni, kuid peaks olema 251 429 krooni.

Viga tekkis, kuna Riigikohtu pearaamatupidaja tegi 2005. aastal materiaalse põhivara kajastamises paranduskandeid. Tegemist oli 2004. aasta tehingute ümberklassifitseerimisega ning korrigeerida oleks tulnud tagasiulatuvalt 2004. aastat. Raamatupidaja tegi paranduskandeid 2005. aastal, mille tulemusena muutus 2005. aasta rahavoogude aruanne valeks. Korrigeerimise tulemusena vähendas Riigikohus bilansis materiaalse põhivara soetusi 400 819 krooni ja suurendas 155 300 krooni võrra. Kuna tegelikku raha liikumist kummalgi juhul ei toimunud, siis neid tehinguid poleks tulnud 2005. aasta rahavoogude aruandes otsemeetodil kajastada.

Riigikontroll leiab, et Riigikohus ei ole lähtunud aruande koostamisel raamatupidamise heast tavast⁴, mille kohaselt kajastatakse investeerimistegevusest tulenevaid rahavoogusid (sh materiaalse ja immateriaalse põhivara ost) otsemeetodil.

1.2.2. Kautsjonite saamine/tagasimaksmine sularahas

Riigikohtu raamatupidaja kogub sularahas ja maksab tagasi kautsjoneid ning esitab iga kuu sissetulekute ja väljaminekute kohta aruande. Kautsjonite vastuvõtmise ja tagasimaksmisega seotud majandustehinguid ei kajastata Riigikohtu raamatupidamises kassakontol, vaid nõudena aruandvale isikule. Kautsjonitena saadud sularaha hoitakse sularahana eraldi seifis Riigikohtu sularahakassast eraldi.

Riigikontroll on seisukohal, et sularahatehingutega on seotud suur risk, mille vähendamiseks tuleks kajastada kautsjonite saamise ja tagasimaksmise tehingud Riigikohtu kassakontol raha liikumisena ning hoida raha Riigikohtu sularahakassas.

⁴ Raamatupidamise Toimkonna Juhend nr 2 “Nõuded informatsiooni esitusviisile raamatupidamise aastaaruandes”

1.3. Hinnang Riigikohtu 2005. aasta majandustehingute seaduslikkuse kohta

Õigusaktide nimekiri, millele vastavust Riigikontroll moodustatud valimi alusel kontrollis, on toodud aruande lisas. Valimisse langenud tehingute osas olulisi puudusi Riigikontroll ei leidnud.

1.4. Ettepanek

Riigikohtu esimehele

- Kajastada kautsjonite saamise ja tagasimaksmise tehingud Riigikohtu kassakontol ning hoida raha Riigikohtu sularahakassas.

Riigikohtu halduskolleegiumi esimees Riigikohtu esimehe ülesannetes nõustus oma vastuskirjas Riigikontrolli tähelepanekutega ning lubas Riigikontrolli ettepaneku ellu viia.

2. Finantsjuhtimine

2.1. Tähelepanek kohtuotsusega välja mõistetud kohtukulude arvestuse kohta

Riigikohus vaatab kohtulahendeid läbi kassatsiooni korras. Riigikohus tagastab pärast omapoolse otsuse tegemist kohtutoimiku alama astme kohtule. Kohtuotsused pööravad täitmisele esimese astme kohtud.

Riigikontrollil puudub kindlus, et kõigi Riigikohtu poolt välja mõistetud riigieelarve tuludesse laekuma pidanud kohtukulude laekumist jälgitakse piisava tähelepanuga, järgmistel põhjustel:

- Alates 2005. aastast on Riigikohus otsustesse lisanud viitenumbri, kuhu välja mõistetud kohtukulu tuleb kanda. Selleks on Riigikohtu arveldusarve. Kohtuotsustes välja mõistetud kohtukulu on Riigikohtu raamatupidamine nõudena üles võtnud kahel juhul summas 4366 krooni. Samas leidis Riigikontroll, et selliseid kohtuotsuseid oli veel vähemalt kuus summas 14 896 krooni. Neid summasid ei olnud aga nõudena kajastatud ning raha polnud Riigikohtu tulukontole laekunud. Raamatupidaja selgituse kohaselt ei ole ta kõiki nõudeid raamatupidamises kajastanud, kuna tal puudus info selle kohta, kas alama astme kohtud nende nõuetega tegelevad.
- Justiitsministeeriumi valitsemisalas olevates alama astme kohtutes (maa- ja halduskohus, ringkonnakohtud) lisatakse alama astme kohtulahendile Riigikohtu otsus ning alates 2005. aastast edastatakse see Kohtute Raamatupidamiskeskusele. Kohtumenetluse tulemusena tekkinud nõuetega tegeleb raamatupidamiskeskus, kes jälgib nõuete laekumist ja vajaduse korral korraldab selle sissenõudmise. Raamatupidamiskeskus ei võtnud 2005. a nõudena üles nende kohtuotsustega välja mõistetud kohtukulusid, kus kohtuotsuses oli märgitud Riigikohtu viitenumber, sest otsusele märgitud viitenumbri tõttu pidi raha laekuma teisele asutusele. Riigikohtu raamatupidamises kajastatud nõuete ja laekumiste võrdlemiseks võttis Riigikohtu raamatupidaja Kohtute Raamatupidamiskeskusega ühendust esimest korda auditi toimumise ajal. Selle tulemusel elimineeris raamatupidamiskeskus paar nõuet, mis olid juba laekunud Riigikohtule.

Kuivõrd kohtumenetluse seadustike kohaselt pööravad kohtuotsused (sh Riigikohtu otsused) täitmisele esimese astme kohtud, peab Riigikontrolli hinnangul kohtukulude hüvitiste laekumise kontrollimisega tegelema Kohtute Raamatupidamiskeskus. Sellest tulenevalt peavad Riigikohus ja Kohtute Raamatupidamiskeskus omavahel võrdlema nõudeid, mis kummagi bilansis on kajastatud ning mis on laekunud.

Kui kohtuotsuse pöörab täitmisele alama astme kohus ja kohtukulude sissenõudmisega tegeleb Kohtute Raamatupidamiskeskus, siis tuleb kohtuotsusesse märkida Kohtute Raamatupidamiskeskuse viitenumber.

2.2. Ettepanek

Riigikohtu esimehele

- Võrrelda Riigikohtu bilansis kajastatud kohtukulude nõudeid Kohtute Raamatupidamiskeskusega ja anda Kohtute Raamatupidamiskeskusele üle laekunud kohtukulude hüvitised. Koostöös Kohtute Raamatupidamiskeskusega leppida kokku töökorraldus selliselt, et oleks tagatud kõigi kohtuotsustega välja mõistetud riigieelarve tuludesse laekuma pidavate kohtukulude nõuetekohane raamatupidamisarvestus ja laekumise kontroll.

Riigikohtu halduskolleegiumi esimees Riigikohtu esimehe ülesannetes nõustus oma vastuskirjas Riigikontrolli ettepanekuga.

3. Eelmise aasta auditi tähelepanekute järelkontroll

Eelmise aasta auditi aruandes⁵ tehtud ettepanekute rakendamise järelkontrolli tulemusena selgus, et Riigikohus on ellu viinud peaaegu kõik Riigikontrolli ettepanekud.

Riigikontroll tegi eelmise aasta kontrolliaruandes tähelepaneku Riigikohtu poolt sõlmitud liisingulepingute kohta. Lepinguobjektiks olevat vara ei kajastanud Riigikohus oma bilansis, samuti ei kajastanud Riigikohus bilansis lepinguga kaasnenud vastavat pika- ega lühiajalist kohustust.

Tulenevalt riigieelarve seadusest on riigiasutusel keelatud võtta laenu, kasutada kapitalirenti ning võtta muid selliseid kohustusi.⁶ 2005. aastal lõppes üks rendileping, teist rendilepingut ei olnud muudetud. Riigikontrolli hinnangul on seda liisingulepingut võimalik tõlgendada kapitalirendi tingimustel sõlmitud lepinguna, millega on võetud pikaajaline kohustus.

Vastuses kontrolliaruande eelnõule⁷ juhtis Riigikohtu esimees tähelepanu asjaolule, et kasutus- ja kapitalirendi korrektne klassifitseerimine eeldab, et õigusaktides on vastavad mõisted üheselt defineeritud, sest see aitaks välistada erinevaid tõlgendusvõimalusi. Riigikontroll nõustus Riigikohtu seisukohaga ja juhtis samale asjaolule tähelepanu oma kontrolliaruandes riigi 2004. aasta majandusaasta koondaruande kohta, millele vastates möönis rahandusminister, et riigieelarve seadust tuleb selles osas muuta. Riigikontroll leiab jätkuvalt, et riigieelarve seadust tuleb kohustuste võtmise osas täpsustada.

Ines Metsalu
I auditiosakonna peakontrolör

⁵ Riigikontrolli arvamus Riigikohtu 2004. aasta majandusaasta aruande ja tehingute seaduslikkuse kohta

⁶ Riigieelarve seadus, § 29 lg 3

⁷ Riigikontrolli arvamus Riigikohtu 2004. aasta majandusaasta aruande ja tehingute seaduslikkuse kohta

Lisa

Riigikohtu 2005. a majandusaasta aruannet ja tehingute seaduslikkust auditeerides tuginesid Riigikontrolli audiitorid järgmistele õigusaktide sätetele:

2005. aasta riigieelarve seadus, §-d 1–2

Riigieelarve seadus, §-d 8, 23–29, 31, 46–47

Riigivaraseadus, §-d 7–11, 13, 17–20, 23–24, 27–32

Riigihangete seadus, §-d 2–4, 7–8, 10, 12, 15, 19–20, 54–57

Raamatupidamise seadus, §-d 1–25, 30–31, 36–38

Avaliku teenistuse seadus, §-d 2, 8, 10, 12–13, 24, 37–39, 44–46, 64, 79, 81, 111

Palgaseadus, §-d 1, 7, 31, 36

Riigikogu ja Vabariigi Presidendi poolt nimetatavate riigiametnike ametipalkade seadus, §-d 1, 7–8

Puhkuseseadus, §-d 8–9, 23–24, 26

Maksukorralduse seadus, §-d 85–86

Käibemaksuseadus, §-d 2–4, 15, 16, 37

Sotsiaalmaksuseadus, §-d 2, 7–9

Tulumaksuseadus, §-d 1–4, 12–13, 23, 28, 40–43, 48

Kogumispensionide seadus, §-d 2, 6–9, 11

Töötuskindlustuse seadus, §-d 3–4, 40–42

Halduskohtumenetluse seadustik, §-d 85, 98

Kohtute seadus, §-d 8, 32, 44, 75–76, 84

Kriminaalmenetluse seadustik, §-d 173, 411

Tsiviilkohtumenetluse seadustik, § 46

Väärteomenetluse seadustik, §-d 111, 202

Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määrus nr 283 “Riigivara kõlbmatuks tunnistamise, mahakandmise ja hävitamise kord”

Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määrus nr 285 “Riigivara kasutusse andmise kord”

Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määrus nr 286 “Riigivara võõrandamise kord”

Vabariigi Valitsuse 15.08.2001. a määrus nr 275 “Keskmise palga arvutamise kord”

Vabariigi Valitsuse 23.08.2001. a määrus nr 278 “Puhkusetasu arvutamise kord”

Rahandusministri 11.12.2003. a määrus nr 105 “Riigi raamatupidamise üldeeskiri”

Rahandusministri 14.01.2004. a määrus nr 6 “Riigieelarve kassalise teenindamise eeskiri”

Rahandusministri 26.01.2004. a määrus nr 16 “Riigieelarve tulude riigieelarvesse kandmise kord”

Riigikohtu halduskolleegiumi esimehe
Riigikohtu esimehe ülesannetes vastus

RIIGIKOHUS

Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 Tallinn

Teie 10.05.2006 nr OSI-7.1/06/
Meie 16.05.2006 nr 9-17-1-69

Lugupeetud pr Metsalu,

Täname Teid läbiviidud Riigikohtu 2005. aasta majandusaasta aruande auditi ja meeldiva koostöö eest.

Vastuseks kontrolliaruandele peame vajalikuks märkida järgmist:

Punkt 1.2.1. Nõustume Riigikontrolli märkusega ning kajastame investeerimistegevusest tulenevaid rahavoogusid otsemeetodil.

Punkt 1.2.2. Nõustume Riigikontrolli märkusega ning täiendame kautsjonite saamise ja tagasimakse tehingute kajastamist ja summade hoidmist vastavalt soovitatule.

Punkt 2.1. ja 2.2. Nõustume Riigikontrolli märkuse ja ettepanekuga ning fikseerime koostöös Kohtute Raamatupidamiskeskusega kohtukulude hüvitiste arvestuse ja laekumise kontrolli selge korralduse.

Punkt 3. Nõustume Riigikontrolli märkusega ning juhime jätkuvalt tähelepanu vajadusele defineerida õigusaktides vastavad mõisted, mis aitaks välistada erinevaid tõlgendusi.

Lugupidamisega

Tõnu Anton
Riigikohtu halduskolleegiumi esimees
Riigikohtu esimehe ülesannetes

Piret Raadam
730 9035